PETRA OBCHOD S CIRKEVNÝMI POTREBAMI A KNIHKUPECTVO MÁ NA SKLADE:

Veliký sborník I.–III. viazaný	100,–
Veliký zborník I. diel (cirk. slov.) brož.	20,–
Trebník	40,–
Pravoslavný katechismus (český a rus.)	9,50
Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,–
Dr. Kernaševič: **Zrovnávacie bohoslovie**	25,–
Fencik: **Liturgika** (rus.)	3,80
Prot. Aleš: **Liturgika** (česká)	2,85
Patriarcha Alexij: **Výbor z díla** (český)	10,–
Patriarcha Sergij: **O spasení** (slov.)	10,–
Metropolita Nikolaj: **Výňatok z diela**	12,–
Prof. Berezovský: **Dogmatika** (I. a II. diel)	à 30,–
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (slov.)	8,55
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (rus.)	7,60
Cirkevné právo	37,–
Homiletika	10,–
Dr. Kačur I.: **Stručný prehľad cirkevnej archeológie a výtvar. umenia**	15,–
Dr. Kernaševič: **Pastorálka**	18,–
Dr. Kernaševič: **Všeobecný typikon**	16,–
Praktický trebnik	40,–
Teologický zborník III.	65,–
Základné bohoslovie	24,–
Biblické dejiny (slov.)	15,–
Obrázky „Pamiatka na 1. sv. Prijímanie“	3,–
Nový zákon a Apoštol (cirk. slovanský)	50,–

PETRA prijíma objednávky na pravosl. cirkevný kalendár 1972!

Budúce číslo vyjde 10. decembra 1971.

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 221-09. Vedie red. rada. Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Ročné predplatné pre zahraničie: 2 doláre. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS – Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

Ročník XVII. – Orgán pravoslávnej cirkvi – Číslo 11/1971

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti! Tak nám opäť uplynul mesiac a sme zasa bližšie k zime. November, sivý a zablátený, sa čoskoro zmení na bielu rozprávku zimy so všetkými jej radovánkami (a Vianocami, čo?)

My sa dnes vrátime k našim listom. Píše nám náš usilovný dopisovateľ Ondrík Malina z Úpora:

Milí mladí priatelia! Iste viete, koľko vytrpeli naši vierozvesti sv. Cyril a Metod od katolíkov. Biskup Metod bol od nich dokonca 2 roky väznený. Po jeho smrti slovanských kňazov z Veľkej Moravy vyhnali. Pápež Štefan našu bohoslužbu zakázal, a tak jej hrozil úplný zánik. Kto bol sv. Prokop? Viete to? Katolícke cirkevné dejiny z roku 1936 vydané v Trnave píšu, že to „bol vzdelaný kňaz, ktorý s bolesťou hľadel na zánik slovanskej bohoslužby v Čechách. Preto v roku 1032 založil pamätný kláštor sázavský a stal sa jeho pánom (predstaveným). Tam sa konali služby Božie jazykom slovanským a pestované bolo slovanské písomníctvo i umenie. Sv. Prokop bol v tomto kláštore učiteľom a bol vzorným príkladom zbožnosti, sebazapierania a pracovitosti. Jeho mnísi prepisovali evanjelium, obradné knihy, zaoberali sa staviteľstvom, sochárstvom a maliarstvom. Sv. Prokop zomrel r. 1053 a pochovaný bol vo svojom kláštore, odkiaľ jeho pozostatky preniesli do chrámu Všetkých svätých v Prahe r. 1588". *Učebnica pokračuje:* „Sláva kláštora sázavského netrvala ani sto rokov". *„Břetislav II. (1092–1100) pre neustále žaloby a sváry vyhnal sázavských mníchov r. 1096 a ich miesto dal benediktínov latinského obradu z Břevnova, ktorí slovanské knihy rozhadzovali a zničili. Tak umĺkla v Čechách slovanská liturgia v kostole i v škole". Toľko učebnica. Keď som bol na prázdninách v pionierskom tábore a navštívili sme i býv. sázavský kláštor, to isté nám hovoril i náš sprievodca. Bolo mi smutno, keď som bol nútený počúvať, ako nemilosrdne latiníci ničili všetko, čo bolo slovanské a pravoslávne. Takto, priatelia moji, hovoria o nás, o našich dejinách tí, ktorí ich vlastnou rukou „pomáhali" tvoriť. Dnes majú nástupcov — uniatov, ktorí sa usilujú narobiť z nás katolíkov. Preto im nič nesmieme veriť".*

Toľko Ondrík k nadhodenému problému bohoslužobného jazyka. Že by bol nadšený rôznymi zmenami, nedá sa povedať. Ale, deti, je tu jedna vec, ktorá stojí za povšimnutie, a to je Vaše vzdelanie. Pozrite sa, Ondrík cestuje, vidí, číta a o všetkom nám píše. Jemu už nikto nemôže nahovoriť nič, o čom by sa sám nebol presvedčil, že je to správne. Teda vzdelané deti, vzdelaných ľudí je nemožné oklamať. Naopak, človek, ktorý knihu ani nevidel, radšej počúva, čo povedala napr. susedа a napokon uverí nezmyslu. Kto sledujete televízny seriál o F. L. Věkovi, iste ste si všimli, ako starostlivo chránili katolíci sv. Bibliu pred veriacimi, zakazovali ju čítať. Prečo? Lebo by sa dozvedeli pravdu z Biblie a už by sa ďalej nedali klamať.

Vaša teta Helena

● *„Bože môj, v teba nádej skladám, nech nie som zahanbený, aby sa neradovali nepriatelia moji nado mnou" (Žalm 25, 2). Tieto slová vyjadrujú nádej, že nám Boh dá, čo potrebujeme a o čo Ho prosíme pre našu spásu. V Boha máme dúfať, lebo je všemohúci, najvýš dobrotivý a pravdovravný, spravodlivý a verný.*

Uvedenie Presvätej Bohorodičky do chrámu

Obsahom sviatku Uvedenia je udalosť, keď trojročná Mária bola uvedená svojimi rodičmi Jáchymom a Annou do jeruzalemského chrámu a zasľúbená službe Bohu.

Ako o tom svedčí sv. Tradícia, bol obrad jej uvedenia slávnostný. Zúčastnili sa na ňom popri rodičoch i príbuzní a celý rad mladých dievčat, ktoré sprevádzali Máriu s horiacimi sviečkami až ku stupňom chrámovým. Z prvého stupňa potom už šla sama až do chrámu. Tam ju očakával kňaz Zachariáš, otec sv. Jána Krstiteľa, ktorý ju vzal za ruku a uviedol ju nie len pred svätostánok, ako to bolo predpísané, ale na podiv všetkých až do veľsvätyne, t. j. na najsvätejšie miesto židovského chrámu, kam vstupoval len veľkňaz raz do roka na veľký deň zmierenia, aby obetoval krv obet-

ných zvierat za hriechy národa. Túto skutočnosť, že totiž Zachariáš uviedol Máriu až do veľsvätyne, nie je možné vysvetliť ináč, než že Zachariáš bol v tej chvíli nástrojom zvláštneho pôsobenia Božieho, ktoré mu zjavilo, že trojročná Mária je budúcou matkou Spasiteľa sveta. Preto jej bola vzdaná toľká pocta, akej sa nedostalo nikomu pred ňou, ani nikomu po nej. Keď bol obrad uvedenia skončený, obetovali šťastní rodičia Jáchym a Anna ďakovnú obeť Hospodinovi a s požehnaním Zachariášovým sa pobrali domov, zatiaľ čo ich dcéra zostala v jeruzalemskom chráme slúžiť Bohu. V tejto službe potom zotrvala až do dňa, kedy jej bolo zvestované, že sa stane Matkou Syna Božieho.

V čom spočíva význam sviatku Uvedenia Presvätej Bohorodičky do chrámu? Predovšetkým v tom, že udalosť sviatku sa stala vlastne prvým počiatkom diela vykúpenia a spásy ľudského rodu. Lebo tá, ktorá bola uvedená do chrámu a zasvätená Bohu, stala sa onedlho Matkou Spasiteľa. Príchod zasľúbeného Mesiáša nadobudol tak konkrétnu formu. To, čo starozákonní proroci predpovedali a na čo pripravovali vyvolený národ, sa začalo vlastne uskutočňovať. Preto tiež dnes v našej cirkvi značí sviatok Uvedenia začiatok prípravnej doby pred príchodom Pána.

Ďalej je tento sviatok vyjadrením priamo božskej veľkosti a svätosti Presvätej Bohorodičky, o ktorej hovoria najstaršie bohoslužobné texty, že je „čestnijšaja cheruvim i bez sravnenija slavnijšaja serafim", ako doposiaľ spievame pri každej bohoslužbe. Veľkosť a svätosť Matky Pána nám plne vynikne i z toho, ak si uvedomíme, v akej posvätnej úcte bola u Izraelitov veľsvätyňa chrámu, do ktorej bola Mária tak nečakane pôsobením Božím vedená. Vo veľsvätyni boli prechovávané tie najdrahšie a najvzácnejšie predmety, ktoré dal sám Boh národu izraelskému v dobe jeho dlhého putovania z Egypta do zeme zasľúbenej. Boli to dosky s Desatorom Božích prikázaní, nádoba s mannou a palica Áronova. Desatoro znamenalo pre Izraelitov najvyšší mravný zákon, nádoba s mannou im bola symbolom záchrany pred hladom na púšti a palica Áronova symbolom priazne a milosti Božej i moci politickej. Všetky tieto najposvätnejšie pamiatky vyvoleného národa boli uložené v zlatej truhlici, v arche úmluvy, na ktorej veku sa skláňali dvaja cherubíni, aby svojimi krídlami chránili vzácny obsah archy. A od chvíle, kedy malá Mária stanula vo veľsvätyni, stali sa všetky tieto najposvätnejšie predmety izraelského ľudu symbolickým predobrazom Presvätej Bohorodičky. Ona je podľa výkladu najstarších cirkevných otcov a učiteľov zákonom Božím, lebo bola jedno telo s Isusom Christom, stelesneným zákonom všetkých najväčších Božích prikázaní, ona je mannou kresťanov,

ktorú treba požívať ako duchovný pokrm, a ona je prútom Áronovým, ktorý rozkvitol kvetom nesmrteľnosti. Všetkými týmito menami je nazývaná Presvätá Bohorodička v najrôznejších cirkevných piesňach, textoch a modlitbách. Na základe tejto úcty, ktorú cirkev od pradávna preukazovala Panne Márii ako Matke Božej, chováme k nej úctu a lásku i my, pravoslávni kresťania dneška. Bohorodička bola a vždy bude cieľom našich vrúcnych modlitieb, lebo je najväčšou a najúčinnejšou orodovníčkou u svojho Božského Syna a Pána nášho života. Preto ju vždy radostne ospevujeme a oslavujeme krásnou piesňou: „Dostojno jesť jako vo istinu, blažiti Ťa, Bohorodicu, prisno blaženuju i preneporočnuju Mater Boha našeho". (Pax)

Posolstvo Posvätnej synody pravoslávnej cirkvi v Československu

DÔSTOJNÝM DUCHOVNÝM A MILÝM VERIACIM NAŠEJ CIRKVI

Dôstojní otcovia, drahí bratia a sestry!

Ako Vaši duchovní arcipastieri píšeme Vám tento otcovský list pri príležitosti nastávajúcich volieb do zastupiteľských zborov všetkých stupňov.

Pravoslávna cirkev je známa svojím jasným vlasteneckým postojom, ktorý osvedčuje za všetkých okolností. Spomeňme aspoň ako vzorný príklad mučenícku obeť vladyku Gorazda v zápase nášho ľudu za slobodu. S kľudným svedomím môžeme konštatovať fakt, že sa našej cirkvi dostalo uznania a zrovnoprávnenia až po februárovom víťazstve pracujúceho ľudu. Keď toto víťazstvo bolo v nedávnej dobe vážne ohrozené, spolu s ním, ako je známe, bola ohrozená i naša cirkev. Pri terajšej konsolidácii vnútorných pomerov v našej vlasti môžeme opäť i my nerušene pracovať pre blaho zverených duší.

Avšak veriaci kresťan má okrem svojej duchovnej povinnosti i povinnosti občianske. Spasiteľ nám jasne kladie na srdce, aby sme dávali Bohu, čo Jeho je a svojmu štátu to, čo mu patrí.

Vedení sv. Písmom a tradíciou pravoslávnej cirkvi cítime vnútorný mravný zväzok s tými, ktorí sú na čele nášho štátu a ktorí nesú hlavnú zodpovednosť. Podľa slov apoštola Pavla máme im byť poddaní a máme zachovávať zákony, ktoré zástupcovia ľudu pre blaho spoločnosti vydávajú. Sme svedkami mnohých opatrení,

smerujúcich k sociálnemu blahu občanov a k rozvoju našej kultúry a hospodárskeho života.

Ako prejavuje veriaci človek svoj postoj? Nasleduje príklad svojho božského Spasiteľa. Prejavuje predovšetkým za všetkých okolností lásku k blížnemu a lásku k svojmu národu (Mat. 13, 37—39). Táto láska nie je iba prirodzenou mravnosťou, ale je cnosťou veriaceho kresťana. Jeho verejná angažovanosť spočíva tiež v tom, aby prejavoval starostlivosť o zachovanie jednoty nášho ľudu. Človek je podľa pravoslávneho učenia osobnosťou určenou pre večnosť, ale súčasne je členom jedného tela, ľudskej spoločnosti. Svätý Tichon Zadonský jasne hovorí: „To, čo v ľudskom tele sú jednotlivé údy, sú ľudia v spoločnosti".

Naša občianska povinnosť nespočíva iba v tom, že samozrejme budeme jednomyseľne dávať dôveru kandidátom Národného frontu. Tým nekončia naše dôležité verejné úlohy. Základom ďalšieho rozvoja v našej socialistickej spoločnosti je cieľavedomá, obetavá a plodná práca ľudských rúk a hláv. Takú prácu budeme na základe svojho hlbokého presvedčenia odovzdávať svojim blížnym, nech sme k nej postavení na rodných lánoch, vo fabrikách, baniach, študovniach či kanceláriach. Uvedomelú zodopovednosť za národný celok prejavuje kresťan a občan poctivým hospodárením so zvereným majetkom a výrobnými prostriedkami. V neposlednom rade kladie naša spoločnosť veľký dôraz na vzorný osobný mravný život jednotlivcov i rodiny.

Zvlášť vysoko si naša cirkev cení mierových snáh našej zahraničnej politiky a celého tábora socializmu. Len trvalý mier a spravodlivosť pre všetky národy bez rozdielu farby pleti zabezpečí ľudstvu šťastný a spokojný život. Preto naša účasť v kresťanskom mierovom hnutí je plne oprávnená, lebo pramení zo sv. Písma a je teda legitímna.

V svojom náboženskom presvedčení boli sme veľmi posilnení konštatovaním zodpovedných činiteľov na celoštátnej konferencii Národnej fronty o tom, že sloboda náboženského vyznania je jedným z ústavných práv, že náboženské cítenie je rešpektované, veriaci všetkých cirkví môžu sa slobodne hlásiť k svojej viere a zúčastniť sa obradov, že tento postoj je trvalého rázu a navyše naša spoločnosť venuje značné prostriedky na potreby cirkvi.

Dôstojní otcovia, sestry a bratia, vyzývame vás na konci svojho listu bratsky, aby ste v tomto duchu a smere naplnili svoju volebnú povinnosť odovzdaním svojich hlasov kandidátom Národného frontu a aby ste i v budúcnosti všestranne podporovali snahy nášho zriadenia a prácu vami zvolených poslancov ľudu.

Ruka v ruke s plnením všetkých občianskych povinností nech

nasleduje z vašej strany verný život podľa zásad evanjelia a v duchu našej matky — cirkvi. K tomu vám udeľujeme svoje arcipastierske požehnanie.

Pokoj Vám a láska Božia!

Členovia Posvätnej synody:

Predseda Posvätnej synody
† DOROTEJ,
metropolita pražský a celého
Československa

† NIKOLAJ,
biskup prešovský

† CYRIL,
biskup michalovský

Dané v sídelnom meste Prahe, november 1971.

Vykonajme našu občiansku povinnosť!

Pravoslávny veriaci človek okrem svojich duchovných záväzkov je povinný plniť aj povinnosti občana socialistického štátu. Tak i v akciách, brániacich mier, pravoslávna cirkev volá svojich veriacich do boja za záchranu a upevnenie mieru na celom svete. Naši veriaci, ako dobrí veriaci svojej cirkvi jej hlas počúvajú a ako dobrí občania našej vlasti konajú svoje občianske povinnosti, aby prispeli k blahu nášho ľudu. Pravoslávni veriaci tak konali vždy a nikdy im to nebolo treba zvlášť zdôrazňovať, lebo sám duch pravoslávia je duchom pokory a služby. Veď aj zákon Boží nám predpisuje poslušnosť voči našej vlasti a pocit zodpovednosti za jej rozvoj. Blaho našej vlasti je blahom jedného každého z nás. Apoštol Pavel hovorí: „Každá duša poddaná buď nadriadeným vrchnostiam" (Rim. 13,1). Dnes si vládne ľud sám a sám sebe teda slúži. Ak sú teda na nás kladené požiadavky, máme ich plniť svedomito, dávať prednosť potrebám spoločnosti pred potrebami vlastnými. Christos vyriekol známu vetu: „Cisárovi, čo je cisárovo" (Ma. 22.21).

Drahí bratia a sestry! V dňoch 26. a 27. novembra 1971 sa v našej krajine budú konať voľby do zastupiteľských zborov. Ako občania našej drahej vlasti, Československej republiky, my, pravoslávni veriaci, vo vedomí toho, že i my nesieme svoj diel zodpovednosti za osud nášho štátu a za jeho krajší zajtrajšok, budeme opäť hlasovať za socializmus, ako sme hlasovali vždy. Vykonaním tejto našej povinnosti ukážeme našu dobrú vôľu, prejavíme našu lásku k vlasti a naše rozhodnutie žiť v mieri.

† CYRIL,
biskup michalovský

O modlitbe pravoslávnej cirkvi za zomrelých

Zosilnená propaganda posledných rokov proti pravoslávnej cirkvi mala za úlohu zasiať medzi našimi veriacimi nedôveru voči pravoslávnej cirkvi. Oponenti pravoslávnej cirkvi sa snažili vysvetľovať túto otázku — z pozície katolíckej cirkvi o **„očistci“**. Na adresu pravoslávnych sa zdôrazňovala skutočnosť, že ak pravoslávna cirkev v **„očistec“** neverí, že sú aj zbytočné jej modlitby za zomrelých. Z toho sa dá ľahko usúdiť, že mnohí nenávidia pravoslávnu cirkev iba preto, lebo sa nesnažili hlbšie poznať učenie tejto cirkvi. Nepostrehli mnohí to, že učenie, s akým pravoslávna cirkev vystupuje, že sa jej to hodí ako propaganda proti katolíckej cirkvi, ale, že je to v súlade a zmyslom sv. Písma a dávnej tradície.

● Problematikou záhrobného života sa zaoberá v časopise **„Pravoslavnyj vistnik“ protojerej N. Pavlosjuk** (v č. 7,8/1966 v orgáne Ruskej pravoslávnej cirkvi) pod znením **„Včenňa pravoslavnoji cerkvi pro stan duš pomerlych“**. Článok vhodným spôsobom vykladá učenie pravoslávnej cirkvi k mnohým diskutovaným otázkam, najmä na východnom Slovensku. Neuškodí, keď si tento článok aspoň v najpodstatnejších častiach prenesieme aj na stránky nášho časopisu. Autor po úvode píše:

Čo je večnosť?

„Večnosť, — hovorí arcibiskup Ambróz, — je nepochopiteľné slovo pre ľudský — obmedzený rozum. Jej priestoru sa môže zmocniť iba rozum večný. Postavte veky na veky, skladajte roky na tisíce, rátajte časy aj roky a stále to nebude večnosť...“

Aká bude pre nás tá nekonečná večnosť? Bude pre nás takou, akým bol náš pozemský život. Totiž ona je závislá na tom, ako sme využili spasiteľných plodov Isusa Christa.

Za ústrednú myšlienku v pravoslávnom bohosloví sa považuje spása človeka. **„Padšaho Adama vozvati“** — bol cieľ príchodu Syna Božieho na tento svet...

Aby tento cieľ bol dosiahnutý, Syn Boží dáva sa mučiť a ukrižovať a takto prekonáva moc pekla, — akoby išiel zničiť väznicu, v ktorej sa mučí väzeň a je mu potrebné pripraviť cestu k večnému životu. **„Jehda snišel jesi k smerti, Živote bezsmertnyj, tohda ad umertvil jesi...“ (Tr. hl. 2.).**

Prvorodný hriech s ďalšími ľudskými hriechmi doviedol človeka až do pekla. Christos vyvádza zase človeka z **„ada“ až do „neba“**. Nebo sa otvára Vzkriesením Isusa Christa ako najsvätejším a najväčším víťazstvom Bohočloveka nad mocou diabla, Života nad smrťou: **„Christos voskrese [illegible] mertvych, smertiju smerť poprav i suščim vo hrobich život darovav“** (Tr. Paschy).

Ten, ktorý svojou smrťou zvíťazil nad našou smrťou — zvíťazil nad ňou navždy. Preto prekonaná smrť nemá viac nad Ním sily: **„Smrť, kde je tvoj osteň? Kde, peklo, tvoje víťazstvo?“** (1. Kor. 15,55). Takým spôsobom, peklo skrze víťazstvo Isusa Christa stratilo **„žalo“** smrti a ostalo pre zomrelých nielen miestom trestu, ale aj miestom očakávania konečného vyriešenia ich osudu Sudcom živých i mŕtvych: **„Lebo keď žijeme, žijeme Pánovi, a keď mrieme, mrieme Pánovi. A tak tedy buď žijeme buď mrieme, sme Pánovi“** (Rim. 14,8).

Pravoslávna cirkev učí, že duše zaťažené ťažkými, smrteľnými a za života neodpustenými hriechmi, s ktorými prešli do večnosti, nemôžu mať nádej na udelenie milosti. Ale duše, ktoré odišli z tohto sveta v stave milosti, zmierené s Pánom Bohom, i keď sa úplne neočistili od odpustiteľných hriechov, môžu mať nádej na milosrdenstvo Božie. Lebo **„milosť Hospodňa bezmirna i čelovikoľubija neizslidimaja pučina,“** nesmierne je **„množestv i ščedrot Hospodnich“**, Jeho **„milosť neizrečena“** (Modlitba Šimona Metafrasta) pred sv. Prijímaním. Taký stav duší, zbavených od smrteľných hriechov, si vyžaduje modlitbu — modlitebnú pomoc živých, zvlášť modlitebné zastúpenie svätých. **„Mnoho vládze modlitba spravodlivého“** (Jak. 5,16).

Modlitba živých za zomrelých — sťa voda pre smädného pútnika v púšti, nezbavuje ho ďalšej cesty, neprenáša do oázy, ale dodáva mu sily v jeho ťažkom putovaní. Tak isto ani naše modlitby nezbavujú nás múk, ani neskracujú čas ich zotrvania v pekle, ale uľahčujú ich stav a vnášajú svetlú nádej do temného očakávania...

Dogmatický základ pre modlitby za zomrelých spočíva v tom, že smrťou sa nekončí spojenie medzi členmi cirkvi Christovej. Vyplýva to samozrejme:

a) z predstavy o Bohu, že je Bohom živých aj mŕtvych, lebo podľa slov Spasiteľa pred Jeho tvárou sme všetci živí (Mat. 22, 32),

b) z predstavy o cirkvi, ktorá je jedno živé a nerozdielne telo Christovo — medzi členmi tohto tela nemôže byť rozdielu: „A buď že trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, buď že sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy (1 Kor. 12,26).

Spracoval: Michal Kopčík, duchovný.

Poznaj pravoslávnu cirkev

PRAVOSLÁVNA CIRKEV NA CYPRE

Vo východnej časti Stredozemného mora, ovenčený vysokými, zalesnenými horami, horskými pastvinami, prímorskými rovinami, s bohatstvom rastlinstva a zveri, leží prekrásny ostrov Cyprus. Stará grécka povesť hovorí, že v mori neďaleko ostrova sa zrodila Afrodita, pohanská bohyňa krásy.

Na tento čarokrásny ostrov prišiel r. 45 po narodení Spasiteľa sv. apoštol Pavol s Barnabášom, aby tu začal svoju apoštolskú činnosť medzi pohanmi.

Prešiel celý ostrov od mesta Salamis až po mesto Pathos a všade hlásal slová blahej zvesti. Rok 45 sa obyčajne uznáva ako rok založenia cyperskej pravoslávnej cirkvi.

Charakteristické však je, že prvými hlásateľmi kresťanstva na ostrove boli samotní Cyperčania a sv. apoštol Barnabáš, rodom Cyperčan, bol aj prvým biskupom založenej kresťanskej cirkvi. Podľa podania bol pochovaný západe od mesta Salamis, kde sa teraz nachádza monastier jeho mena.

Prvé storočia po narodení Spasiteľa boli na ostrove obdobím rozkvetu kresťanstva. Cyprus bol v tejto dobe nazývaný „ostrovom svätcov". Cyperskí biskupi hrali vo východnej cirkvi veľkú úlohu. Tak napr. Spyridon, biskup mesta Tremithos, sa aktívne zúčastnil prvého všeobecného snemu z Niceji r. 325. Tretí všeobecný snem v Efeze r. 431 dal cirkvi na Cypre samostatnosť, autokefalitu. Byzantský cisár Zenon (474—491) dal cyperskému arcibiskupovi cisárske privilégiá a to právo nosenia červenej mantie a cisárskej berly namiesto biskupského žezla a tiež právo podpisovať sa červeným atramentom.

R. 648 sa ostrova zmocnili mohemedáni. Až do r. 965 sa ostrov stáva obeťou ich častých nájazdov. Carihradský snem r. 691 dal arcibiskupovi titul „blaženejšieho arcibiskupa Novej Justinie a celého Cypru". Cirkev v tejto dobe veľmi trpela od nájazdov. Cisár Nikifor Fokas zasadil r. 693 mohamedánom rozhodný úder, takže pre Cyperčanov nastalo obdobie pokojného života.

V druhom období svojej histórie od r. 1191 do r. 1571 musel Cyprus veľa vytrpieť od nových dobyvateľov. V tomto období bol ostrov okupovaný križiakmi. Vzťah križiakov k okupovaným národom je všeobecne dobre známy. Neskoršie sa ostrov dostáva pod nadvládu Benátok a stáva sa ich kolóniou. Takmer štyristoročné panstvo cudzincov prinieslo pravoslávnej cirkvi na Cypre mnoho utrpenia a skúšok. Toto obdobie je charakterizované snahou rímskokatolíckej cirkvi podriadiť si pravoslávnu cirkev na ostrove. Boli založené štyri rímskokatolícke biskupstvá a počet pravoslávnych biskupstiev bol znížený zo štrnásť na štyri. Úsilím pravoslávnej hierarchie v tejto dobe bolo zachránenie pravoslávnej cirkvi a zachovanie národného uvedomenia Cyperčanov.

R. 1571 bol Cyprus obsadený Turkami. Latinské panstvo bolo vystriedané zvôľou tureckých pašov. Veľkolepé gotické kostoly boli premenené na mešity. Turci sa nezaujímali o pravoslávnu cirkev a neprekážali vykonávaniu bohoslužieb. Cyperský arcibiskup však musel odvádzať Turkom daň a ručil za pokoj na ostrove. R. 1821 vypuklo na Cypre povstanie proti Turkom, bolo však potlačené a bolo popravených 486 pravoslávnych duchovných spolu s arcibiskupom, metropolitmi a igumenmi. Po rusko-tureckej vojne (1877—8) odovzdalo Turecko ostrov Angličanom. Túto správu prijalo obyvateľstvo a duchovenstvo Cypru s nadšením. Radosť Cyperčanov však netrvala dlho. Angličania začali praktizovať na Cypre svoju bežnú koloniálnu politiku. Keď rímskokatolícka propaganda v svojej dobe nemala veľa možností, propaganda protestantská sa po Cypre rozšírila ako nikdy predtým. Bola však bezúspešná vďaka vytrvalosti Cyperčanov v pravoslávnej viere. Angličania robili prekážky pri ustanovovaní biskupov. Tak napr. pafský metropolita bol za 14 rokov jediným biskupom na ostrove. R. 1960 sa Cyprus stáva republikou a arcibiskup Makarios sa stáva jej prvým prezidentom.

Predstaviteľ pravoslávnej cirkvi na Cypre a neohrozený vodca Cyperčanov, prezident Republiky Cyprus, Makarios III., vlastným menom Michail Christodulos Muskos, sa narodil na Cypre v dedinke Ana Panagia neďaleko Pathosu 13. augusta 1913. Základné vzdelanie získal v rodnej dedinke. Ako trinásťročný sa stal novicom Kittijského monastiera a študoval na mníšskej škole a potom na celocyperskom gymnáziu. R. 1938 bol vysvätený na diakona a vyslaný do Atén, aby tam získal bohoslovecké vzdelanie. Po skočení bohosloveckej fakulty študoval právo na aténskej univerzite. R. 1946 bol vysvätený na kňaza a povýšený do hodnosti archimadritu a odišiel do Ameriky, kde na bostonskej univerzite študoval sociológiu náboženstva.

R. 1948 sa archimadrita Makarios stáva kittijským metropolitom, keď bol predtým chirotonizovaný na biskupa. Ako metropolita kittijský celou svojou činnosťou a kázaním prebúdzal vlastenecké cítenie svojich veriacich, vyzýval k boju za slobodu a nezávislosť.

Po smrti arcibiskupa Makaria II. prehlásil cyperský ľud slávnostne metropolitu Makaria za cyperského arcibiskupa dňa 20. októbra 1950.

Na stolci arcibiskupa cyperského zvýšil blaženejší Makarios prestíž pravoslávnej cirkvi na Cypre a dosiahol oslobodenie svojej vlasti od anglického panstva. Vo svojej činnosti sa snaží ochraňovať poklad pravoslávnej viery a kanonické predpisy prvotnej Cirkvi. Veľkú pozornosť venuje duchovnej osvete a vzdelaniu duchovenstva. Predmetom jeho starosti bol vždycky bohoslovecký seminár „Apostolos Varnavas". Zlepšuje systém stredoškolského vzdelania na Cypre.

Meno arcibiskupa Makaria je známe celému svetu ako meno cirkevného činiteľa, ale aj ako hlavy štátu. Arcibiskup Makarios je držiteľom mnohých vyznamenaní. Antiochijský patriarchát mu udelil Veľký kríž apoštolov Petra a Pavla, moskovský patriarchát mu udelil rad sv. Vladimíra prvého stupňa. Je taktiež držiteľom štátnych vyznamenaní mnohých krajín. Arcibiskup Makarios je čestným doktorom bohosloveckých fakúlt aténskej a bostonskej univerzity a právnických fakúlt univerzít v Solúne a Kerale.

V súčasnej dobe má cyperská pravoslávna cirkev 450 000 veriacich v štyroch biskupstvách, 6 biskupov, 650 farností, ktoré obsluhuje 685 kňazov. Okrem toho má pravoslávna cirkev na Cypre asi 300 cirkevných škôl.

Pravoslávna cirkev na Cypre má asi 36 monastierov, ktoré boli väčšinou

založené v prvom tisícročí a ktoré boli v dobách útlaku strediskami národného a pravoslávneho povedomia.

Medzi významnejšie monastiere cyperskej pravoslávnej cirkvi patrí Macherský monastier. Je to jeden z troch stauropigiálnych monastierov na ostrove. Bol založený v 9. storočí. V tomto monastieri žije v súčasnej dobe asi 15 mníchov. Ženský monastier sv. Iraklija obýva asi 12 sestier. Sv. Iraklij prišiel na ostrov na pozvanie kittijského biskupa sv. Lazára, ktorého Spasiteľ vzkriesil z mŕtvych. Sv. apoštoli Pavol a Barnabáš ustanovili Iraklija za biskupa. Sv. Iraklij podstúpil potom mučenícku smrť. Pod oltárom monastierskeho chrámu sa nachádza jeho hrobka. Neďaleko mesta Larnaki sa v prvých kresťanských storočiach nachádzalo mesto Kittium, v ktorom bol prvým biskupom už spomenutý sv. Lazár. Sv. Lazár prišiel na Cyprus v r. 60–63 a počas 30 rokov bol biskupom v uvedenom meste až do svojej smrti a bol tam aj pochovaný.

Najstarší monastier na Cypre je monastier Staurovouni. Bol založený v IV. storočí sv. Helenou, matkou sv. Konštantína. V monastieri sa nachádza časť sv. Kríža. V súčasnej dobe žije v tomto monastieri asi 16 mníchov. Neďaleko od monastiera sú rozvaliny pohanského chrámu Afrodity. Veľkej úcte sa teší aj monastier sv. Barnabáša. Sv. apoštol Barnabáš sa narodil, pracoval a zomrel na Cypre mučeníckou smrťou. Na pohrebe sv. Barnabáša položil na jeho hruď sv. apoštol Marek vlastnoručne napísané evanjelium. V trooditskom monastieri sa nachádza ikona Božej Matky, zvaná Trooditská. V monastieri žije asi 10 mníchov. Monastier sv. apoštola Andreja sa nachádza na Karpasijskom polostrove. Ochraňuje sa tam prameň, pri ktorom dával sv. apoštol Andrej svoje požehnanie. Neďaleko mesta Limasol sa nachádza monastier sv. veľkomučeníka Georgija, v ktorom žije asi 60 sestier. Možno ešte spomenúť monastier prepodobného Neofita z XII. storočia, monastier Chrisorogiatissa, kittijský monastier z XI. stor., ženský monastier sv. Miny.

Spomedzi chrámov pravoslávnej cirkvi na Cypre možno spomenúť katedrálu sv. Jána Bohoslova, ktorá sa nachádza neďaleko od arcibiskupstva v Nikózii. Bola postavená v XII. stor. V katedrále sa chránia vzácne ikony, ktoré vďaka suchému podnebiu sa zachránili až po dnešné časy. Spomenutie zasluhuje starobylý chrám Narodenia Božej Matky zo VI. storočia, starobylý chrám sv. apoštola Jakuba v Trikomo z XII. storočia, chrám Božej Matky v mestečku Kankri zo VII. storočia.

Duchovní pravoslávnej cirkvi na Cypre získavajú kňazské vzdelanie na bohosloveckom seminári sv. apoštola Barnabáša. Budova seminára bola postavená v nedávnej dobe.

Pravoslávna cirkev na Cypre vydáva bohoslovecký časopis Apostolos Varnavas. Bohoslužby sa konajú v gréckom jazyku.

P. T.

Biskup Michal — Manuil Oľšavský (1743–1767)

Rodinné meno – po otcovi Oľšavských – bolo „Židik". Pochádzali z vyššej vrstvy z dediny Oľšavica[1]. M. Oľšavský bol blízkym príbuzným biskupa Georgija Blažovského a rodným bratom Simeona Oľšavského. Na doporučenie jágerského biskupa M. Oľšavský bol zvolený biskupom mukačevským a pápež, ktorý ho potvrdil dekrétom, mu dal titul „biskup ruský"[2]. Titul celkom zvučný, ale nezaručoval Vatikánu, že sa dostane do Ruska. S takou misiou skôr mohli rátať uniatskí biskupi, ktorých zrodila Brest-Litovská únia (1596). Títo, predsa len bližšie stojaci biskupi k ruskému národu, poznali ruskú mentalitu a ľahšie mohli konať, avšak aj to sa stalo neuskutočnenou túžbou. Oľšavský mal upevniť úniu práve v Mukačeve. Bola to taktika, hra s titulom, ale aj zámer. Veď ľud sám seba nazýval „ruským", „rusínskym", mal teda mať aj „ruského" biskupa, ako náhražku za svoju nespokojnosť s úniou.

Čakal sa vynikajúci úspech nového biskupa, ale z akejsi príčiny vznikla nespokojnosť s ním u cirkevnej vrchnosti. A Oľšavský bol nútený znovu prisahať vernosť pápežovi Benediktovi XIV. Roku 1748 jágerský biskup Barkovczy vykonal vizitáciu po mukačevskej eparchii. Prikázal zvolať duchovenstvo a za prítomnosti biskupa Oľšavského vyjadril svoju nespokojnosť s výsledkom misie duchovenstva. Aby príkazy biskupa Oľšavského mali moc, v prítomnosti duchovenstva zložil Oľšavský prísahu, ktorá sa zachovala ako dokument dodnes. Znie takto: „Nižepodpisavšijsja, kljanus, čto budu virnyj papi Venediktu XIV., kak prejemniku Christa, uhorskomu primasu, ostrihomskomu archijepiskopu, jagerskomu jepiskopu Františku Barkovczy i ich naslidnikam, kak i zakonam kongregaciji o rasprostraneniji viry... Obiščajus vsej dušoj byti zaščitnikom uniji i jagerskomu jepiskopu poklonnikom"[3]. Okrem toho biskup Barkovczy vydal rad príkazov prítomnému duchovenstvu. V prípade neposlušnosti budú volaní k zodpovednosti. Biskupa Oľšavského upozornil: bez povolenia nebudovať chrámy, nerukopoložiť nevoľníka, inač by tento i po vysviacke nevoľníkom zostal[4]. Vakantné farnosti dávať k obsluhovaniu latinským kňazom, ktorí dostanú požehnanie, aby slúžili sv. liturgiu podľa východného obradu. Biskup Oľšavský všetky tieto a ešte mnoho iných príkazov prijal. A ešte naviac uložil duchovenstvu daň, ako príspevok Rakúsku-Uhorsku vo vojne s Pruskom.

Roku 1773 nasleduje príkaz Márie Terézie, podľa ktorého treba zamedziť prenikaniu a rozširovaniu literatúry z Ruska dovážanej, ako „škodlivej". Toho využil biskup Oľšavský a požiadal, aby mohol založiť vlastnú (cirkevnú) tlačiareň s cirkevne-slovanským písmom, „aby sa predišlo používaniu ruských kníh". Okrem toho v roku 1774 ten istý biskup otvoril v Mu-

kačeve prvé bohoslovecké učilište, ktoré vzniklo z ľudovej cirkevnej školy — niečo nižšia škola než je seminár. Keď uvedené učilište niekto absolvoval, biskup Oľšavský ho posielal ako kandidáta na kňaza do katolíckej koleje v Trnave[7]. Manuil Oľšavský sa veľmi staral o posilnenie únie v obvodoch Užhorodu, Mukačeva, Berehova, Spiša, Šariša a inde.

Nabudúce v popisovaní jeho činnosti budeme pokračovať.

LITERATÚRA:

[1] *Karpatorusskij sbornik, Užhorod, 1931*
[2] A. Baluďanskij: *Istorija cerkovnaja, Viedeň, 1852*
[3] I. G. Kolomijec: *Cit. sočinenije*
[4] O. Micjuk: *Náčrt ze sociálně-hospodářské historie, Praha, 1938*
[5] I. Duliškovič: *Istoričeskije čerty, zv. III.*
[6] Almanach Dukla, *Prešov, č. 1.*
[7] Eumenij Sabov: *Christomatija, Užhorod, 1893*

Prečo som pravoslávny?

APOŠTOL PETER NEBOL HLAVOU APOŠTOLOV.

Medzi apoštolmi nejestvoval žiadny „starší", lebo Hlavou, Otcom a Učiteľom apoštolov bol Isus Christos.

Isus Christos hovoril apoštolom: **„A nikomu na zemi nehovorte: otec, lebo jeden je váš Otec, ten nebeský; a nedávajte si hovoriť: vodcovia, lebo jeden je váš Vodca, Christos"** (Mat. 23, 9—10).

Z týchto Christových slov vidno ,že apoštoli nenazývali otcom, učiteľom a vodcom Petra .Lebo Otcom apoštolov bol Otec nebeský, ich Učiteľom a Hlavou Isus Christos. Spasiteľ náš to vyjadril ešte takto: **„Nikto nemôže prísť ku mne, len keď ho pritiahne Otec"** (Ján 6, 44). Otec nebeský odkryl pred apoštolmi srdce a rozum pre vieru v Isusa Christa, ktorý ich potom naučil tej viere, urobil ich apoštolmi a stal sa ich Hlavou.

Rímsky pápež nazýva sám seba všeobecným otcom, všeobecným učiteľom, otcom otcov, biskupom biskupov a hlavou Cirkvi.

Pre nás sú učiteľmi, otcami naši pastieri, duchovní, lebo tí nás duchovne rodia pre vieru Christovu, poučujú nás v nej, vedú nás k pravde Christovej a k životu podľa Christa. Otcami, nadriadenými a učiteľmi duchovných sú biskupi, následníci apoštolov. Biskupi, ako vedúci stála Christovho a cirkvi Božej majú nad sebou Otca nebeského a Isusa Christa, ako jedinú Hlavu, Vodcu a Učiteľa Cirkvi.

Proti nadriadenosti Christos hovoril k apoštolom i priamo, ako to možno čítať v evanjeliu od Matúša 20, 20—28, od Lukáša 22, 24—27, od Marka 10, 35—45.

Isus Christos povedal apoštolom: národy majú svoje kniežatá, ale medzi vami tomu tak nebude. A kto chce medzi vami byť prvým, nech vám bude otrokom. Lebo Syn človeka neprišiel preto, aby Mu slúžili, ale aby poslúžil a dal dušu svoju pre vykúpenie mnohých. — Isus Christos zakázal svojim apoštolom, aby sa povyšovali jeden nad druhého. Zakázal, aby niektorý z nich vládol nad druhými. Medzi apoštolmi nebolo povýšených. Isus Christos to zakázal. Z uvedeného vidno, že apoštol Peter nebol vedúcim, kniežaťom, ani hlavou apoštolov, ako to tvrdia katolíci.

Rímsky pápež sa však doteraz nazýva následníkom apoštola Petra, kameňom viery a hlavou Cirkvi, kniežaťom apoštolov, najsvätejším otcom, všeobecným učiteľom, biskupom biskupov, žije v bohatých palácoch v Ríme, vlastní banku, je hlavou štátu, má stovky sluhov a chráni ho pápežské vojsko. Túto moc mu nemohol odovzdať apoštol Peter, lebo ju sám nemal.

XI.

Vo Lvove nás už netrpezlivo očakávali, pretože sme prileteli až druhým lietadlom. Prvé naše kroky viedli na vojenský cintorín, aby sme spomenuli tých, ktorí v druhej svetovej vojne položili životy za naše oslobodenie. Na lvovskom cintoríne sme sa poklonili nehynúcej pamiatke Dr. Kostelníka, ktorého v roku 1948 zastrelil vatikánsky agent. Stáli sme smutní pri hrobe a trúchlili nad stratou takého človeka. Menovaný bol iniciátorom návratu gr. katolíkov do lona sv. pravoslávnej cirkvi. Učeného a bohabojného duchovného ťahalo len naspäť do pravoslávnej cirkvi, lebo videl, že len tam je pravda. Začali mu posielať výhražné listy, že ho zabijú, ak bude v tomto diele pokračovať. Svoje vyhrážky aj uskutočnili, keď 20. septembra 1948 po sv. liturgii, ktorú pokojný slúžil už ako poslednú v chráme Preobraženia, ho na chodbe zastrelili. Zomrel mučenícky, ale pravoslávie nebolo zničené. Vičnaja jemu pamjať!

Naši hostitelia nás zaviedli aj na najvyšší pahorok nad Lvovom, odkiaľ je prekrásny pohľad na celé mesto a jeho chrámy. Letmo sme si prezreli krásny lvovský park a celé mesto.

V stredu 1. júla 1970 nám naši hostitelia pripravili bohatý program. Navštívili sme toľko chrámov, že som si ani nestačil ich všetky zapisovať. Najprv sme boli v chráme Uspenia Presv. Bohorodičky, kde je predstaveným chrámu o. Vitalij, ktorý bol naším sprievodcom po Lvove. Tu bol rukopoložený Peter Mohyla, pozdejší metropolita kyjevský. Prekrásne ukrajinské výšivky na oltároch, zástavách, na nás urobili veľký dojem. V kaplnke „Trech Svjatitelej" sme obdivovali nádhernú plášteniecu Uspenia Presv. Bohorodičky, ktorú na Uspenie kladú do hrobu, ako u nás Isusa Christa na Veľký piatok. Tu slúži aj o. Joann,

Naši pútnici nad mestom Ľvovom (USSR).

ktorý nás taktiež sprevádzal. Na oltári sú aj sochy — vplyv latinizácie. No predsa, hoci tam bola násilu zavedená únia, chrám zostal ešte 108 rokov v rukách pravoslávnych. Ukázali nám aj prekrásne ručne vyšívané bohoslužobné rúcha.

V chráme sv. vlm. Georgia Pobedonosca sme sa poklonili pozostatkom sv. vlmč. Varvary, z ktorých tu majú čiastku. Obdivovali sme prekrásnu plášteniecu. Slúži tu o. Vladimír a 1 diakon. Tento chrám nemali nikdy v rukách gr. katolíci. V chráme sv. ap. Petra a Pavla sme obdivovali nádherný ikonostas. Preobraženský chrám je najväčší vo Ľvove. Zmestí sa doň 7—8.000 ľudí. Slúžil tu svoju poslednú sv. liturgiu otec Dr. Kostelník, ktorého sme už spomenuli skôr. Tu pôsobil aj terajší metropolita ľvovský a tarnopoľský Nikolaj, skadiaľ bol povolaný na biskupský stolec. V chráme sú tri ikonostasy a krásny oltár s baldachýnom. Odtiaľ ideme do najstaršieho chrámu Ľvova (1256) sv. Nikolaja Čudodtvorca. Víta nás predstavený chrámu o. Jurij, ktorý bol tajomníkom snemu pre zjednotenie s pravoslávnou cirkvou v roku 1946. Obdivujeme staré ikony a ľudové výšivky. Veriaci nás srdečne pozdravujú. Vzdávame Bohu vďaku, že tento chrám prežil veky a nebol zničený. Naši hostitelia nám pripomínajú, že hoci vo vojne bolo zničených veľa hodnôt, všetky chrámy vo Ľvove zostali neporušené. Hoci v chráme je čo obdivovať, o. Jurij poznamenáva žartovne, že chrám je chudobný, lebo o. Nikolaj (terajší metropolita, ktorý tu taktiež slúžil) je veľký dobrák a všetko porozdával.

V chráme sv. Paraskevy — Pjatnice obdivujeme originálny ikonostas poschodový z 14.—15. storočia (dva rady hlavných obrazov). Na ikonostase sme videli aj sv. Cyrila a Metoda, čo je dôkaz, že už vtedy boli naši slovanskí učitelia uctievaní. Predstavený chrámu bol práve na pohrebe.

Na vyvýšenom mieste Ľvova stojí katedrálny chrám, kde slúži vladyka Nikolaj, metropolita ľvovský a tarnopoľský, svjaščenno - archimandrit sv. Počajevskej lavry. Víta nás predstavený katedrály o. Joann, ktorý je zároveň aj riaditeľom biskupského úradu. V chráme je čudný ikonostas: len stĺpy a na nich ikony, v strede, medzi stĺpmi cárske vráta. V chráme slúži 5 duchovných a dvaja diakoni. Na priečelí chrámu ako aj dnu sú sochy, ale oltár a sv. prestol, cárske vráta, záves, žertvennik, sú prísne v duchu sv. pravoslávia, tak aj v ostatných chrámoch, ktoré vplyvom latinizácie veľa razy vyzerajú ako rím.-kat. kostoly. V chráme je aj Terboveľská ikona Božej Matky, ktorá bola podarovaná z Počajevskej lavry nebohému dr. Kostelníkovi. Obdivovali sme aj prekrásnu kalváriu v chráme. Na ľavej strane je ikonostas (druhý). Ako skoro všade, aj tu bol prekrásny sedmisvietnik z rôznofarebných skiel, tak, že pri svietení vyzerá ako kytica ruží na oltári.

Hneď pri chráme na druhej strane je úrad Eparchiálnej rady, kde majú taktiež kaplnku s ikonostasom. Na milé prijatie o. Joanna (Koroľa) nikdy nezabudneme.

Poobede sme boli v múzeu, kde sme pozerali výstavu ikon. Okrem o. Vitalija nás sprevádzal aj otec Vladimír (Jarema) veľký milovník cirkevnej histórie, ikonopisu, sám tiež maliar ikon. V jednom z chrámov, ktoré sme navštívili, sme obdivovali aj jeho prekrásnu maľbu. Zaujímajú ho aj naše dejiny. Žiaľ, že knihu o Veľkej Morave a rotundách som mu nemohol zohnať.

K večeru sme vyšli na jazero pri Ľvove, kde nás zastihla búrka. V noci letíme lietadlom do Moskvy.

(Pokračovanie).

Za spravodlivosť, za krajšiu budúcnosť

Celá naša vlasť je v znamení príprav k voľbám. Bilancuje sa na každom úseku nášho života. Ani veriaci nestoja stranou, ale ako platní členovia našej socialistickej spoločnosti prežívajú obdobie veľkej politickej aktivity pri vyhodnocovaní toho, čoho sme v rokoch socialistickej výstavby dosiahli a to najmä na poliach JRD, štátnych majetkov a iných priemyselných odvetví, kde sú najviac veriaci koncentrovaní.

Poznáme poníženie ľudskej dôstojnosti, keď za kúskom chleba bolo treba zomierať na dlažbe od smrtiacich striel žandárov, alebo vandrovať po cudzine. Hlad bol pánom na našich dedinách, to všetci vieme, najmä staršia generácia, ale nemali sme právo hlásiť sa k tomu, k čomu nás najviac tiahlo srdce — orientovať sa na východ — byť plnoprávnymi občanmi štátu vykúpeného krvou našich otcov a dedov. Ich skromné majetky padali do dlžôb, najmä v dobe hospodárskej krízy, a tak často nevítanými hosťami na našich dedinách boli exekútori. Veľkostatkári a zámožnejší gazdovia bezcitne vykorisťovali dedinskú bedač, a tak naši ľudia dlho a ťažko zápasili o slobodu.

Dnes už len slepý alebo zaujatý popiera ten grandiózny rozmach na poli ekonomickej, kultúrnej, alebo sociálnej výstavby. Vlastnú rodnú obec nepoznám, do takého šatu sa obliekla. Dávno zanikli pod slamenou strechou učupené, hlinou omazané drevené chalúpky. Takmer v každom druhom dvore stoja najnovšieho typu motorové vozidlá. Nikoho už nenapadne nechať rodnú obec a ísť za kúskom chleba do zámorských krajín, každý má dosť práce doma a chleba nadostač. Komu že to máme ďakovať? Božej milosti, že nás vytrhla z tmy strachu a neistoty, otrokárstva a brutality. Ďakovať ďalej tým, ktorí podľa evanjelských slov svoje životy položili za našu slobodu, aby sme my šťastne žili, ďakovať pracovitým rukám, ktoré na zrúcaninách začali budovať nový život a na spáleniskách zapálili oheň spravodlivosti, pokoja, slobody a pravdy. Mnohí naši pravoslávni veriaci sa na tom budovateľskom zápase tiež zúčastnili s nadšením a húževnatosťou, za čo sú dnes odmeňovaní rôznymi odmenami. Každé úsilie a výsledok statočnej

práce, ktorý slúži pre blaho ľudstva, my kresťania, s radosťou vítame, aj keď snáď nevychádza z motívu náboženského, len aby sa to nepriečilo zákonu Božiemu.

V dňoch 30. septembra až 3. októbra toho roku zasadalo Celokresťanské mierové zhromaždenie v Prahe. Prijaté uznesenia na tomto významnom zasadaní majú byť ďalším impulzom pre budovanie krajšieho života, pre pokojnú budúcnosť ľudstva a sociálnu spravodlivosť. My, pravoslávni kresťania v našej milovanej vlasti, máme dosť mravných síl, aby v tomto zložitom živote sme tie humánne zásady svojou statočnou prácou uskutočňovali každý na svojom pracovnom úseku.

Ako jedna z prvých podmienok nášho vlasteneckého cítenia je podporiť budovateľské úsilie naším jednotným postojom v nastávajúcich voľbách, a to tak, že sa budeme účinne podieľať na úspešnom priebehu tohtoročných volieb a naše hlasy odovzdáme najlepším kandidátom do zastupiteľských zborov Národného frontu všetkých stupňov. V pevnom zomknutí v Národnom fronte budeme aj po voľbách s opravdivým vlastenectvom bojiť sa statočnou prácou pre pokoj, bezpečnosť a šťastie našich národov.

Prosíme Pána Boha, aby sme sľuby, ktoré dávame, splnili. Ďakujeme Pánu Bohu, že v pokoji žijeme v krásnom našom Slovensku, že si nás, Pane, vyviedol z ohňa cez more krvi k slobode a duhu pokoja si zastavil na oblohe. Žehnaj, Bože, svojmu ľudu v jeho statočnej práci!

Prot. Dr. Andrej MIHALOV, dekan PBF

Poznámka k článku „Na margo 300. výročia slzenia a plaču ikony Presvätej Bohorodičky v Klokočove"

Sme veľmi radi, že v našom časopise Odkaz sv. Cyrila a Metoda bol uverejnený tento článok, ktorý bližšie a správne oboznámil veriacu verejnosť s udalosťami v Klokočove vtedy, keď plakala Matka Božia Klokočovská, už aj preto, že nielen v minulosti boli ľudia, ktorí sa snažili v cudzích službách zakryť stopy tejto zázračnej pravoslávnej ikony. *Aj dnes sú takí, ktorí majú záujem poprevracať udalosti a nesprávne a neobjektívne informovať našu verejnosť a najmä mladých. Dovoľujeme si preto urobiť poznámku, že z článku nevyplýva pre čitateľov dosť jasne, že totiž pôvodná prvá kopia ikony Matky Božej Klokočovskej je dnes umiestnená v pravoslávnej biskupskej kaplnke v Prešove a tá, ktorá je dnes v Klokočove, to je druhá kopia ikony. Poznamenávame ešte aj to, že chrám, kde ikona preliala slzy, bol na inom mieste než je dnes, a to asi 400 m od dnešného smerom na Jovsu a Kusín pri Zemplínskej Šírave. Chrám bol „zabudnutý" asi úmyselne, podľa uniatských plánov, aby sa tak zahladili stopy po starom, drevenom pravoslávnom chráme a po právoslávi vôbec, a to nielen v Klokočove, ale na celom východnom Slovensku. Ako keby tu nikdy pravoslávie nebolo. Taká je služba násilnej unionizácii, ktorá aj takýmto spôsobom zahladzovala stopy po východnej cirkvi — pravoslávnej.*

Na pôvodnom mieste, kde stál spomenutý starý drevený chrám, stojí ešte dnes sv. kríž ako svedok. Svedkom je i stará generácia pravoslávnych v Klokočove a okolí, ktorá všetky tieto informácie ako tradíciu zdedila od otcov a dedov a navyše aj to všetko, čo hanebného urobila únia na našom pravoslávnom ľude. Dnešní turisti, ktorí toto miesto navštevujú, ani netušia, že kráčajú po zemi posvätenej slzami Matky Božej. Klokočovský

Zo života Pravoslávnej bohosloveckej fakulty

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE NOVÉHO ŠKOLSKÉHO ROKU.

Deň 1. októbra každoročne je začiatkom nového akademického školského roku na našich vysokých školách. Aj na našej Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove sa už 30. 9. t. r. zišli študenti, noví i pokračujúci v štúdiách, aby sa zúčastnili na slávnostnom otvorení šk. roku 1971/72.

Už ráno kaplnka PBF sa naplnila študujúcimi, profesormi a hosťami. Preosvietený vladyka Nikolaj za asistencie d. o. dekana a iných duchovných odslúžil sv. liturgiu a prosebný moleben. Sv. liturgia bola o to sviatočnejšia, že pri nej Preosvietený vladyka Nikolaj vysvätil absolventa PBF a Duchovnej akadémie v Leningrade, brata Milana Gerku na diakona.

Po bohoslužbách sa prítomní zišli v aule fakulty. Akt otvorenia nového školského roku otvoril prof. dr. P. Kernaševič, ktorý privítal prítomných a odovzdal slovo d. o. dekanovi prot. dr. A. Mihaľovi, ktorý predniesol slávnostný prejav (prejav prinášame v tomto čísle skrátený). Hostia potom predniesli svoje pozdravné prejavy. Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, hovoril o nevyhnutnosti vážneho štúdia, lebo len tak sa zo študenta môže stať dobrý dušpastier, ak bude usilovným študentom — teológom. Aj Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, sa otcovským slovom obrátil k študentom a profesorom. D. o. asistent PBF Pavel Aleš prečítal list Jeho Blaženstva metropolitu Doroteja (prinášame v plnosti na inom mieste). Pozdravné listy zaslali aj d. o. prot. dr. Jiří Novák, kancelár MR, a d. o. prot. dr. Dušan Surma, riaditeľ ER z Prahy. Slávnosť ukončil želaním všetkého najlepšieho d. o. dekan fakulty.

Tak sa teda začal opäť nový školský rok na našej bohosloveckej fakulte v Prešove. Prajeme aj my študentom novým i tým, čo nesedia v laviciach našej fakulty prvým rokom, len všetko najlepšie. Blahoželáme a prajeme všetko najlepšie v novej činnosti i novým profesorom a novému otcu spirituálovi, prajeme im veľa síl, zdravia a schopností pre slávu Božiu a pre rozkvet sv. pravoslávnej cirkvi u nás.

VYMENOVANIE:

Ministerstvo kultúry SSR, sekretariát pre veci cirkevné, vymenoval za odborného assitenta d. o. prot. Michala Olexu, ktorý bol súčasne poverený vykonávaním funkcie spirituála PBF.

Za odborných asistentov ďalej boli vymenovaní d. o. Pavel Aleš pre katedru historickú a d. o. Milan Gerka pre katedru biblistickú dňom 1. októbra 1971. Tým istým dňom odišli do dôchodku profesori ThDr. Leonid Berezovský, ThDr. Štefan Balogh, ThDr Ilja Kačur a prof. Pavol Bobalík.

Výňatok z prejavu

D. O. PROT. DR. A. MIHAĽOVA – DEKANA PBF

PRI OTVORENÍ AKADEMICKÉHO ŠKOLSKÉHO ROKU 1971/72

Z milosti Božej zišli sme sa dnes, **aby sme v započatej duchovnej orbe ďalej pokračovali.** Pred tromi mesiacmi pri ukončení šk. roku boli medzi nami starší bratia profesori, ktorí požiadali o zaslúžený odpočinok, čo im bolo umožnené, aby v dobrom zdraví a pokoji sa tešili z vykonanej práce. My všetci, ako sme tu, im ďakujeme za ich záslužnú prácu a prosíme Boha za ich dobré zdravie, aby ešte dlhé roky podľa vôle Hospodinovej slúžili na Jeho nive. Nová generácia, plná elánu, zaplnila ich miesta, a tak tu vítam medzi nami **nových učiteľov, bratov prot. Pavla Aleša, otca diakona Milana Gerku, ktorému aj blahoželám k dnešnej vysviacke, a prot. Michala Olexu, ktorý okrem pedagogickej činnosti bude súčasne zastávať funkciu spirituála,** kde tiež došlo k zmene. Začiatok tohto školského roku na našej Alma Mater je o to významnejší, že **si pripomíname 50. výročie vysviacky vladyku-mučeníka Gorazda srbským patriarchom Dimitrijom v Sremských Karlovciach 25. septembra 1921.** Táto spomienka je pre nás, pravoslávnych, hrejivá, lebo aj vladyka Gorazd ako mladý biskup musel veľa pracovať, trpieť a život svoj obetovať za svoju cirkev a vlasť. Aj dnes, najmä nám na východnom Slovensku, vladyka Gorazd je nám vzorom pevnosti, lebo vedel prijímať údery, ale vedel aj zvíťaziť. **Krízové roky 1968–69 nás síce zaskočili, ale len preto, že sme snáď boli sebauspokojení, nedôslední a polovičatí, čo sa aj prejavilo odpadom niektorých duchovných od pravoslávnej cirkvi. Dnes, keď sa píše rok 1971, sme oveľa skúsenejší; zmysel a cieľ našej práce je nám jasný.** Pre našu fakultu, ktorá má omladený učiteľský zbor, vyplýva dôležité poslanie: vychovávať také kádre, ktoré budú ozajstnými následníkmi nezabudnuteľného vladyku-mučeníka Gorazda, ktorý sa nezľakol pozrieť do očú smrti a podľa evanjelia dušu položiť za ovce svoje (Ján 10, 11). Stredobodom nášho náučného zamerania bude naďalej človek so všetkými jeho kladnými i zápornými stránkami. Pritom musíme mať na zreteli zvyšovanie životnej úrovne v tomto zložitom zápase, ktorý priamo núti i nás, teológov, k efektívnemu uplatňovaniu teológie, aby výsledok našej práce pomohol riešiť súčasné problémy človeka hľadajúceho cestu ku spáse svojej duše. Máme k tomu všetky perspektívy spojené s ich uskutočnením.

Ďalšou významnou udalosťou celosvetového významu bolo Všekresťanské mierové zhromaždenie v Prahe. Uznesenia tohto zhromaždenia budú záväzné aj pre našu fakultu, aby sme v duchu zásad sv. evanjelia tvorili pokoj na zemi. Naša vlasť je na rozhraní dvoch svetových sústav, a preto medzinárodná situácia nemôže nám byť ľahostajná, dotýka sa aj nás, veriacich, ako obyčajných ľudí, žijúcich nie vo vzdušných zámkoch, ale tu na zemi. Veď hrôzy I. a II. svetovej vojny sú nám až príliš známe. IV. VMZ sa schádza pod heslom: **„Milosť a vernosť postretnú sa, spravodlivosť a pokoj poľúbia sa" (Žalm 85, 11).**

Vážení hostia, drahí bratia a sestry! Študovať na vysokej škole si kedysi mohli dovoliť len synovia fabrikantov a privilegovaných rodín. Maturita sa rátala ako dosiahnutie významného životného cieľa. Dnes naše chalúpky pod slamenou strechou a drevené chrámiky sú raritou muzeálneho významu. Z našich dedín vyrástli mestečká a neúrodné polia pod našimi Karpatami sa stali úrodnou oblasťou. Nik nehladuje a bieda už nemá medzi nami miesto. Pravda, reakčným silám sa to nepáči a nájdu sa aj medzi ľuďmi takí, ktorí im prikyvujú, že „lepšie bolo za starých zlatých čias", keď chodili bosí po vandrovke za kúskom chleba, keď pes požíval väčšej úcty ako sluha, keď deti s nadutými bruškami zomierali od hladu. Prečo to hovorím? **Vstupujeme do volebného obdobia.** Pokojný život badáme na našich dedinách i v mestách. Máme dobré podmienky pre tvorivú prácu a všestranný rozvoj našej spoločnosti. Pociťujeme vymoženosti pracujúceho ľudu aj u nás na fakulte. **Máme zabezpečené podmienky pre štúdium, pre osobný rast.** Zárukou nám je Varšavská zmluva, ktorá je garanciou slobodného života našich národov, nezávislosti nášho štátu i rozvoja našej socialistickej spoločnosti. **Som pevne presvedčený, že ani jeden pravoslávny veriaci a ani jeden poslucháč našej fakulty nezostane bokom pri voľbách, ale že každý jeden dá svoj hlas pre kandidátov Národného frontu.** Bude to hlas ešte krajšej budúcnosti, pre mier na celom svete. Náš postoj vo voľbách bude vizitkou nášho vzťahu k bratskému Sovietskemu zväzu a ostatným krajinám socialistického tábora.

Pozdravný list Jeho Blaženstva metropolitu Doroteja

Dôstojní otcovia profesori, drahí poslucháči a ostatní zamestnanci Pravoslávnej bohosloveckej fakulty!

Pri otvorení nového študijného roku 1971/72 otváram Písmo sv., aby som Vám uviedol tento citát zo sv. apoštola Pavla ku Kolossenským 3,16: „Slovo Christovo nech prebýva vo vás bohate; vo všetkej múdrosti učte a napomínajte sa žalmami, hymnami, duchovnými piesňami a vďačne spievajte v srdciach Bohu!"

Apoštolské poučenie nám kladie na srdce, aby sme načúvali slovu Božiemu a vedeli ho kázať. Apoštol požaduje na následníkoch Christových, aby slovo Božie v nás prebývalo a v nás žilo. Akým spôsobom však tak má byť? Nemáme do svojho srdca prijímať nič, čo odporuje Božiemu Slovu. Toto Slovo má vládnuť našim srdciam, želaniam i skutkom. Budete pokračovať v štúdiu Slova Božieho. Niektorí z Vás začínajú tohto roku študovať. Pripravujte svoj rozum na prijatie božských právd a naplňte svoje srdce pocitmi, vzťahujúcimi sa k nebeským záležitostiam. Okrem učenia sv. ap. Pavel nás nabáda, aby sme sa vospolok napomínali duchovnými piesňami a spevom. Je to veľmi osvedčený spôsob pre duchovné vzdelanie. Vyžaduje nielen námahu, ale poskytuje tiež duchovnú radosť. V učení, duchovnom speve a v modlitbách zhromažďujte si duchovnú silu, prehlbujte svoju pozornosť, aby ste obsiahli ich pravdu, aké tajomstvo je v nich odhaľované alebo aké pravidlá pre život sú poskytované. Treba sa vyvarovať dvojzmyselného významu Písiem.

Vstupujete na rozsiahle pole pravoslávnej cirkvi, plné duchovnej pšenice. S láskou ju zbierajte, aby ste potom, keď získate bohoslovecké vedomosti, rozsievali tieto na zverenej nive a tým spôsobom budete rozsievačmi, ktorí poskytujú tiež druhým ľuďom zo svojho vnútorného bohatstva. Študujte „múdrosť Božiu v tajomstve, ktorá to ukrytá je" (1 Kor. 2,7), aby ste až príde čas, sa stali budovateľmi duchovného tajomstva, odovzdávali ho veriacim, ktorí nezriedka prejavovali duchovnú múdrosť a obetavosť voči svojej duchovnej matke – pravoslávnej cirkvi. Ich dielo i v budúcnosti bude žiariť ako zlato a ukazovať mnohým príklad dôstojného kresťana. Vy, študenti, ste deťmi týchto zbožných rodičov. Pevne veríme, že nezahanbíte

našu nádej, ktorú vo Vás skladáme (Žid. 10,23). Miestne pravoslávne cirkvi sú nadšené udatnosťou, ktorú ukázalo naše duchovenstvo a veriaci. Ich duchovenstvo káže v chrámoch svojim veriacim o tejto našej pevnosti a vyzýva ich, aby nasledovali tento významný príklad. Avšak nečakáme len chválu od ľudí za vyznávanie sv. pravoslávia, ale od Christa, ktorý je základom nášho postoja a ktorý každému dá podľa jeho skutkov (Mat. 16,27).

Spoločne pri štúdiu teologickej vedy vzdelávajte svoje srdcia vo viere, láske a nádeji na Boha. Človek, ktorý si takto počína, prináša mnohé ovocie svojho života.

Vyprosujem Vám všetkým na začiatku nového študijného roku od Boha pevné zdravie, veľa úspechov a duchovného zrenia.

S arcipastierskym požehnaním

† DOROTEJ
metropolita pražský a celého Československa.

Zo života michalovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

● Dňa 8. septembra 1971 **v deň sviatku Roždestva Presv. Bohorodicy a dňa 14. septembra 1971 v deň sviatku Vozdviženija čestnaho i životvorjaščaho Kresta, Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, slúžil archijerejskú sv. liturgiu v katedrálnom chráme v Michalovciach** za asistencie predstaveného chrámu d. o. dekana Štefana Horkaja a predniesol príležitostné kázne.

Archijerejská vizitácia

● V nedeľu dňa 19. septembra 1971 **v pravoslávnom chráme v Zemplínskej Širokej (Rebríne) konali sa tradičné odpustové bohoslužby zasvätené chrámovému sviatku Roždestva Presv. Bohorodicy,** na ktoré zavítal Preosvietený vladyka Cyril, v sprievode poslucháčov našej PBF, brata Jána Gliganiča a brata Jána Kačkoša.

V obci Zemplínska Široká (Rebríne) je na široko ďaleko na celom Zemplíne známy nádherný historický pravoslávny chrám, ktorý ešte v r. 1927 pri zjednotení s pradedovskou pravoslávnou cyrilometodejskou vierou Christovou svojpomocne vybudovali vo východnom slohu pravoslávni veriaci obce Zemplínska Široká (Rebrín), a v ktorom chráme sa nachádza vzácna sv. ikona Presvätej Divy Bohorodicy ako aj iné historické pravoslávne posvätné pamiatky. Preto aj v tomto roku na tradičné odpustové bohoslužby do Zemplínskej Širokej (Rebrína) prišli nielen miestni pravoslávni veriaci, ale aj početní pravoslávni pútnici z okolia.

Po utreni veriaci slávnostne uvítali Preosvieteného vladyku Cyrila, s jeho sprievodom. Pozdravný prejav predniesol kurátor Ján Havran a dievčatá a chlapci predniesli pozdravné básničky a venovali Preosvietenému vladykovi živé kvety a pri dverách chrámu uvítal Preosvieteného vladyku správca miestnej farnosti d. o. prot. M. Ščerbej.

V preplnenom chráme slávnostnú archijerejskú **sv. liturgiu vykonal Preosvietený vladyka Cyril za asistencie d. o. prot. Štefana Mandzáka, d .o. Ladislava Fedora a správcu miestnej farnosti.**

Národný cirkevný spev viedol brat kantor Július Stretavský. D. o. Ladislav Fedor predniesol kázeň na tému odpustového sviatku Roždestva Bohorodicy.

Počas „pričastna" prihovoril sa k veriacim Preosvietený vladyka Cyril. Veriaci s veľkým záujmom vypočuli si otcovské slová Preosvieteného vladyku o potrebe konania dobrých skutkov a prejavovania kresťanskej lásky v živote pravoslávnych kresťanov.

Aj po ukončení tradičných odpustových bohoslužieb pred odchodom z odpustu domov pravoslávni veriaci zotrvávali pred sv. ikonou Presvätej Bohorodičky v duchovnom modlitebnom rozjímaní a s radosťou odchádzali odnášajúc Božie požehnanie do svojich domovov.

Tradičné odpustové bohoslužby

● V nedeľu dňa 12. septembra 1971 **v Košiciach z príležitosti chrámového sviatku Roždestva Presv. Bohorodičky konali sa tradičné odpustové bohoslužby.**

Za účasti veľkého počtu veriacich slávnostnú **sv. liturgiu vykonal d. o. prot. Anton Podhajecký, lektor PBF z Prešova, za asistencie správcu miestnej farnosti d. o. t. arcidekana Michala Spišáka.**

Príležitostnú odpustovú kázeň na tému sviatku Roždestva Presv. Bohorodicy predniesol d. o. prot. Anton Podhajecký.

Po ukončení tradičných odpustových bohoslužieb a myrovania správca miestnej farnosti d. o. t. arcidekan Michal Spišák srdečne sa poďakoval všetkým za účasť na tradičných odpustových bohoslužbách a spoločné modlitby.

● V nedeľu dňa 12. septembra 1971 **v Dúbravke konali sa tradičné odpustové bohoslužby zasvätené chrámovému sviatku Roždestva Presv. Bohorodicy.** Slávnostnú sv. liturgiu vykonal d. o. Juraj Lovič, t. arcidekan z Falkušoviec, za asistencie duchovných.

Za účasti veľkého počtu veriacich z Dúbravky a okolia slávnostnú príležitostnú kázeň na tému sviatku Roždestva Presv. Bohorodičky predniesol d. o. t. arcidekan Juraj Lovič.

Záverom pobočný administrátor farnosti Dúbravka d. o. t. arcidekan Ján Holonič, správca pravoslávnej farnosti zo Šamudoviec **odovzdal pochvalné diplomy kantorom Mikulášovi Semanovi a Michalovi Bajužikovi ako aj všetkým pravoslávnym veriacim farnosti Dúbravka,** ktoré im udelil Preosvietený vladyka Cyril, ako uznanie za ich lásku a obetavosť, ktorú prejavujú k pradedovskej pravoslávnej cirkvi Christovej.

Preloženia

● **D. o. prot. Jozef Fricky,** správca pravoslávnej farnosti v Cejkove, okres Trebišov bol s **platnosťou od 1. septembra 1971 preložený za správcu pravoslávnej farnosti v Nižnej Rybnici,** okres Michalovce.

D. o. t. arcidekan **Peter Semanco,** účtovník Úradu eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Michalovciach **bol s platnosťou od 1. septembra 1971 preložený za správcu pravoslávnej farnosti v Cejkove, okres Trebišov.**

(M. Š.)

Zo života prešovskej eparchie

● **Pstrina: V nedeľu dňa 19. 9. t. r. pravoslávni veriaci Pstrinej prežívali slávnostné chvíle. Ich dedinu navštívil Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, v sprievode d. o. prot. P. Spišáka, riaditeľa ER v Prešove. Preosvietený vladyka Nikolaj vykonal slávnostné vysvätenie novej farskej budovy a obnoveného chrámu Božieho. Archijerejskú sv. liturgiu v preplnenom chráme odslúžil Preosvietený vladyka Nikolaj spolu s duchovenstvom z okolia.**

● **Prešov: V nedeľu dňa 26. 9. t. r. pravoslávni veriaci z Prešova**

a širokého okolia oslávili svoj chrámový sviatok v česť Narodenia Presvätej Bohorodičky. Preplnený katedrálny chrám privítal Preosvieteného vladyku Nikolaja s duchovenstvom miestnym i z okolia k slávnostnej archijerejskej sv. liturgii. Sviatočnú kázeň predniesol d. o. prot. Michal Kernaševič a d. o. arcidekan Michal Kopčík. Na koniec prehovoril k veriacim Preosvietený vladyka a d. o. predstavený katedrálneho chrámu prot. Roman Ferenc.

● **Vysviacka: Preosvietený vladyka Nikolaj dňa 30. 9. t. r. v kaplnke Pravosl. bohosloveckej fakulty vysvätil br. Milana Gerku, absolventa PBF a Duchovnej akadémie v Leningrade, na diakona.**

Spoločná posviacka nového cintorína v Bardejove, ktorú vykonali duchovní: evanjelický, rím. kat., gr. kat. a pravoslávny.

IV. Všekresťanské mierové zhromaždenie

Z iniciatívy Kresťanskej mierovej konferencie, medzinárodnej a nevládnúcej organizácie, **sa konalo v dňoch 30. septembra až 3. októbra 1971 v Prahe IV. Všekresťanské mierové zhromaždenie.** Vyše 230 delegátov zo 47 krajín celého sveta jednalo v znamení spoločnej túžby a úsilia o lepší svet, za ktorý kresťania cítia spoločnú zodpovednosť, za jeho budúcnosť v mieri a spravodlivých spoločenských podmienkach pre celé ľudstvo. Hlavná téma znela: **„Naša spoločná zodpovednosť za lepší svet“** a biblické motto tvorili slová žalmu 85, verš 11, **„Milosrdenstvo a viera postretnú sa, spravodlivosť a pokoj poľúbia sa“.**

S delegátmi a hosťami zasadania boli prítomní aj pozorovatelia z radov medzinárodných organizácií — z UNESCO, Svetovej rady mieru, Svetovej rady cirkví, Všeafrickej konferencie cirkví a zástupcovia oslobodeneckých

hnutí z afrických a ázijských krajín. **Účastníci IV. VMZ zaslali prezidentovi republiky Ľudvíkovi Svobodovi pozdravný list,** v ktorom poďakovali za pohostinstvo a podporu. **Gen. tajomník ONS u Thant zaslal zasadaniu osobné posolstvo,** v ktorom vyjadril svoje bezvýhradné pripojenie sa k myšlienke spoločnej zodpovednosti za vybudovanie lepšieho sveta. **Miestopredseda federálnej vlády ČSSR dr. M. Lúčan prijal skupinu zástupcov IV. VMS, vedenú metropolitom leningradským a novgorodským dr. Nikodimom, vicepreziden tom KMK.**

Na jednaní boli prednesené tri hlavné referáty: **teologický metropolitu Nikodima z ZSSR** (o úlohách Kresťanskej konferencie a o mierovom úsilí kresťanov), **farára dr. Mochalského z NSR** (o problémoch Tretieho sveta a o cestách nekapitalistického rozvoja v týchto krajinách). **Úr. gen. tajomník KMK J. Makowský predniesol správu o činnosti konferencie od III. VMZ.**

Zhromaždenie pracovalo v piatich skupinách. **Prvá skupina sa pokúsila objasniť teologické aspekty tématiky.** V tejto skupine pracoval i náš delegát, vladyka metropolita Dorotej. K jeho referátu sa ešte vrátime v ďalšom čísle. **Druhá skupina vypracovala prehľad medzinárodnej situácie a zhodnotila vzájomné súvislosti,** tretia skupina **študovala súvislosti medzi ekonómiou a politikou v záujme skutočného rozvoja Tretieho sveta, štvrtá skupina sa zaoberala rozličnými aspektami rasizmu a v piatej skupine diskutovala mládež.**

Vnútorné súvislosti všetkých týchto tém a hlavný smer práce IV. VMZ bol boj proti imperializmu vo všetkých jeho podobách.

V diskusii v pléne prehovorilo sedem ročníkov: dvaja rím.-kat. duchovní z VDR a južného Vietnamu **(Indočína Indočíňanom), Mark Shope z Južnej Afriky a zástupca Národného frontu oslobodenia z Mozambiku E. Coloma o probléme rasizmu a oslobodzovacieho boja afrických národov, pastor G. Arroyo z Chile hovoril o boji proti imperializmu v Latinskej Amerike; posledné dva referáty** (prof. Y. A. Sayigha z Libanonu o možnostiach mierového vyriešenia palestínskeho problému a dr. Wantulu z Poľska o význame udržania bezpečnosti v Európe) **doplnili rozpracovanie celej ústrednej témy zasadania.**

Dňa 3. októbra 1971 sa konali ekumenické bohoslužby v Husovom zbore CČS v Dejviciach a v našom pravoslávnom katedrálnom chráme sv. Cyrila a Metoda. **V našom chráme sa na bohoslužbách zúčastnili gruzínsky patriarcha Jefrem, ktorého sprevádzal metropolita Eliáš, a bulharský metropolita Pankratij.** S naším vladykom metropolitom slúžili sv. liturgiu metropolita varšavský a celého Poľska Vasilij, exarcha kyjevský metropolita Filaret, metropolita temešvársky Nikolaj Coreneanu, biskup Ján, tajomník Posvätnej synody bulharskej pravoslávnej cirkvi a duchovní z Maďarska, ZSSR, Juhoslávie a Československa. Bohoslužieb sa zúčastnil veľký počet veriacich. Náš zbor spevákov pod vedením prof. Jiráka predniesol znamenite liturgické spevy, ktoré svojím obsahom, hĺbkou a precítenosťou hrejivo zapôsobili na všetkých účastníkov.

Na záver zasadania plénum **zvolilo nový pracovný výbor Kresťanskej mierovej konferencie, ktorý má 19 členov z 16 krajín sveta a výbor pre pokračovanie v práci** (79 členov, z nich 38 zo socialistických krajín, do ktorého bol náš vladyka metropolita zvolený). **Novým predsedom bol zvolený metropolita leningradský a novgorodský Nikodim.** Nastúpil po zomrelom prof. J. Hromádkovi.

Na jednaní bolo vypracovaných veľa závažných dokumentov predovšetkým Posolstvo IV. všekresťanského mierového zhromaždenia, **ktoré uverejníme v budúcom čísle nášho časopisu.**

Povedali o únii

Profesor systematického bohoslovia a etiky na Pravoslávnej bohosloveckej akadémii v Sofii Ivan Pančovski a Teodor Sabev, profesor tej istej bohosloveckej školy píšu v časopise The Ecumenical Review:

„Veľkou hrozbou pre kresťanské svedectvo je zrejme prozelytizmus v pejoratívnom zmysle. V dobe ekumenizmu by nemal byť tolerovaný v akejkoľvek forme, otvorenej alebo zastrenej, nakoľko namiesto nutne potrebnej spolupráce a jednoty kresťanov, bude iba utužovať a prehlbovať rozdelenie, pestovať nedôveru a vyvolávať podozrenie, ničiť základy ekumenizmu, zdržiavať a oddaľovať dialóg, ktorý sa teraz pripravuje a ktorý sa dokonca medzi niektorými cirkvami a vyznaniami už začal. Bude tiež oslabovať zmysel pre záväzok dosiahnuť stále sa prehlbujúcu jednotu a porozumenie medzi ľuďmi a národmi, „aby jedno boli" (Ján 17,23).

Pravoslávni, zvlášť pravoslávni v Bulharsku, trpeli tak v ďalekej ako aj v nedávnej minulosti z horkých dôsledkov tohto negatívneho aspektu prozelytizmu. Toto je zvlášť pravdivé v pomere k unionizmu, ako správne a výslovne hovorí dokument pre Vieru a poriadok. Uniatské cirkvi boli zriadené štátnou mocou v spolupráci s politickými faktormi a často využitím nepriaznivého historického osudu istých národov na Východe a ich túžob po národnej a náboženskej nezávislosti a ignorovaním náboženskej slobody a želaní pravoslávnych veriacich a väčšiny ich duchovenstva. Toto môže byť hlavným vysvetlením ďalšieho osudu uniatov; v niektorých krajinách ich rast, v iných ich likvidácia. Náhodné prispenie unionizmu k národnému, sociálnemu, kultúrnemu a politickému vývoju istých oblastí na Východe nemôže zotrieť tieň, ktorý vrhol a negatívny účinok, ktorý mal. Unionizmus oddelil živé časti z tela rôznych východných cirkví a ukázal sa ako nebezpečný pre náboženskú a národnú jednotu v kritických okamžikoch v histórii ľudu istých východných krajín. Nemôže byť ospravedlnený iba na základe, že pri zmene jurisdikcie zachoval nedotknutú vieru jednotlivých východných cirkví a východný obrad v liturgii. Zmenou jurisdikcie spôsobil rozdelenie medzi hierarchiou a kresťanmi tej ktorej cirkvi. Týmto unionizmus odmietol právo miestnej autokefálnej cirkvi na jej apoštolskú postupnosť, diecéznu nedotknuteľnosť a historické oprávnenie v prospech rímskokatolíckej jurisdikcie na škodu ekumenizmu a láske medzi sesterskými cirkvami.

Unionizmus protirečí ekleziológii samotnej rímskokatolíckej cirkvi a je tiež proti princípom cirkevnej správy, ktorá je ustanovená od najstarších dôb.

Nedávno sa prejavilo úprimné želanie tak pravoslávnej ako aj rímskokatolíckej cirkvi viesť úprimný dialóg, ktorý by mohol odstrániť prekážky na ceste k cirkevnej jednote. Jednou z hlavných prekážok k jednote, prekážkou, ktorá je ešte silná a účinná, je unionizmus. Pravoslávni kresťania sú hlboko presvedčení, že predstavitelia a bohoslovci rímskokatolíckej a pravoslávnej cirkvi, inšpirovaní vierou v Christa a usilujúci sa o jednotu cirkvi, budú môcť nazbierať dostatok síl na prekonanie tejto prekážky, aby tieto dve cirkvi mohli spoločne pracovať pre spoločné kresťanské svedectvo o Christu a prispieť k výstavbe ešte silnejšej budovy kráľovstva Božieho na zemi. Bude potrebné znovu preštudovať históriu unionizmu v rôznych krajinách. Ekumenická a užitočná spolupráca komisie pre vieru a poriadok umožní napísať túto novú, objektívnu históriu unionizmu a tiež osvetliť určité problémy prozelytizmu v spolupráci s bohoslovcami rôznych sesterských cirkví. Bolo by tiež užitočným, čo aj navrhujeme, aby samotné východné cirkvi prejednali problém unionizmu na svojom vlastnom sneme a potom s rímskokatolíckou cirkvou. Dialóg o probléme unionizmu a konečné riešenie tohto problému je záležitosťou samotných sesterských cirkví. Iba strany, ktorých sa to týka, by sa mohli zúčastniť priamo a aktívne tohto dialógu."

Z angličtiny P. T.

Z ústredia

V nedeľu dňa 25. septembra slúžil Jeho Blaženstvo vladyka metropolita Dorotej zádušnú sv. liturgiu a panychídu za vladyku-mučeníka Gorazda, od vysvätenia ktorého na pravoslávneho biskupa uplynulo päťdesiat rokov. Pri spomienke bol prítomný zástupca srbského patriarchu Germana prot. Milivoje Crvčanin, spolupracovník vladyku Gorazda a duchovný starokatolíckej cirkvi dr. M. Pulec.

● V ten istý deň pricestovala do Prahy delegácia indickej pravoslávnej cirkvi, ktorú viekol biskup Daniel, z návštevy rumunskej a gréckej pravoslávnej cirkvi. Hostia sa zúčastnili bohoslužieb na sviatok Povýšenia sv. kríža v kaplnke Zosnutia na Olšanoch, navštívili vladyku metropolitu v jeho úradovni, prezreli si niektoré pamätihodnosti Prahy a vrátili sa 28. 9. do vlasti.

Dary na tlačový fond

Rodina Chomova, Michalovce, 10.– Kčs, Júlia Döndyöšiová, Michalovce, 25.–, Bohuznáma veriaca z Varhaňoviec Kčs 25.–, Pravoslávny farský úrad Levoča Kčs 100.–, Anna Tomková 20.–, Mária Dlužanová 10.–, Jula Sorokačová 20.–, Zuzana Čolaková 25.–, Mária Palfirová 20.–, Mária Kalaninová 20.– a Mária Citraková 25.–, všetci z Kusína okr. Michalovce, Michal Fencik, Kaluža, 20.–, pravoslávni veriaci z Kojšova Kčs 150.–, Ján Kiškoš, Michalovce, 25.–, Barbora Jacková, Malčice, 50.–, Jolana Kancová, Hnojné, 15.–, vd. Mária Kopiková, Poruba pri Sobr. 30.– Kčs, M. Papcunová Ruská N. Ves, 25.–, Justína Kernaševičová 25.–.

Štedrým darcom vrelá vďaka, sme radi, že si na svoju tlač spomeniete.

REDAKCIA ODKAZU SV. CYRILA A METODA OZNAMUJE,

že od nového roku 1972 bude cena časopisov Odkaz a Zapovit 2.– Kčs za číslo. *Redakcia ľutuje, že musela prikročiť k zvýšeniu ceny, ale ako je známe, ceny sa zvýšili od r. 1968 u všetkých časopisov pre zvýšenie výrobnej ceny. Náš časopis, ktorý mal doteraz najnižšiu cenu, a muselo sa veľa platiť za jeho vytlačenie, sa stal nerentabilným. Aby sme mohli ďalej naše časopisy vydávať, museli sme sa teda prispôsobiť reálnym cenám tlače. Veríme, že naši čitatelia, ktorí majú svoj časopis, ako nám to často píšu, radi, radi si ho i v novom roku 1972 predplatia. Dve koruny pre jedného čitateľa nie je veľa, ale pre cirkev to znamená pomoc, ktorú potrebuje práve od Vás, keďže nemá* „bohatých strýkov".

Cena ročného predplatného na rok 1972 bude teda Kčs 24. – *Časopisy si treba ako vždy, predplatiť u Vášho poštového doručovateľa, alebo na Vašej pošte. Prípadné obtiaže nám ráčte zahlásiť do redakcie.*

Ďakujeme za pochopenie. REDAKCIA